

Research Paper

Evaluate the level of marital satisfaction in the ten areas of cohabitation of parents with autistic and normal children

Razieh Asadi<sup>1</sup>, Gholamali Afrooz<sup>2</sup>, AliAkbar Arjmandnia<sup>3</sup>

1. Ph.D Student in Psychology and Education of Exceptional Children, University of Tehran, Tehran, Iran.

2. Distinguished Professor, Department of Psychology and Education of Exceptional Children, University of Tehran, Tehran, Iran.

3. Associate Professor, Department of Psychology and Education of Exceptional Children, University of Tehran, Tehran, Iran.

**Citation:** Asadi R, Afrooz G, Arjmandnia A.A. Evaluate the level of marital satisfaction in the ten areas of cohabitation of parents with autistic and normal children. J of Psychological Science. 2022; 21(114): 1063-1077.

URL: <https://psychologicalscience.ir/article-1-1553-fa.html>



ORCID



doi [10.52547/JPS.21.114.1063](https://doi.org/10.52547/JPS.21.114.1063)

ARTICLE INFO

ABSTRACT

**Keywords:**

Autism,  
Areas o Cohabitation,  
Marital Satisfaction,  
Parents,  
Normal Children

**Background:** Marriage and marital (conjugal) relationship are source of support, intimacy and pleasure. Also, lead to cooperation, empathy, sympathy, unity, affection and responsibility towards the family and will have a great impact on the physical and mental health of children, especially children with disabilities. So, it is necessary to examine the factors that have been effective in reducing this satisfaction, especially among parents with autism children with a precise consideration.

**Aims:** The purpose of this study was to evaluate the level of marital satisfaction in the ten areas of cohabitation of parents with autistic and normal children.

**Methods:** The present study was based on a Causal-Comparative. Statistical population of this research was included of parents of normal and autistic children. To complete the questionnaires, 80 people in the clinical sample and 80 people in the normal sample were tested. To fulfill the questionnaires, 80 people in the clinical sample and 80 people in the normal sample were tested. Sampling method in this study was random sampling. The instrument used in this inquiry was the Couple Satisfaction Scale, which was completed (by mail) by parents of autism children and parents of normal children. The data were analyzed using descriptive statistics and univariate analysis of covariance and multivariate analysis of covariance using SPSS-26 software.

**Results:** According to F-statistic, the main effect of children's membership group (autistic and normal) on marital satisfaction was significant by controlling confounding variables ( $P < 0.001$ ). There is an outstanding difference between the level of marital satisfaction of parents of autistic children and normal ones. The amount of this satisfaction equals to 0.915.

**Conclusion:** Having a child with autism in the family can affect all aspects of married life.

Received: 08 Jan 2022

Accepted: 11 Mar 2022

Available: 23 Aug 2022

\* **Corresponding Author:** Razieh Asadi, Distinguished Professor, Department of Psychology and Education of Exceptional Children, University of Tehran, Tehran, Iran.

E-mail: [razieh.asadi@ut.ac.ir](mailto:razieh.asadi@ut.ac.ir)

Tel: (+98) 9126124301

2476-5740/ © 2021 The Authors. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).



## Extended Abstract

### Introduction

Autism spectrum disorder is a sort of developmental disorder which affects children in different levels. Symptoms of this disorder is problems in having and continuing a communication, nonverbal communication, emotional-social interaction (Grossard, Grynspan, Serret, Jouen, Bailly & Cohen, 2017). The one has Repetitive behavior and has limit interests (Diagnostic and statistical manual of mental disorders, 2013). According to some researchers, autism spectrum disorder, causes more stress than other mental disabilities in families, especially for mothers. (sadock & sadock, 2015). Since autism is an everlasting developmental disorder, which has been accompanied with serious impairments in social interaction, has the potential to establish communication and behavioral patterns, the presence of a child with autism can affect the entire Berkeley system. (Baker-Ericzén, Brookman-Fraze & Stahmer, 2005). This disorder has severe effects on family life and of course its severity can also be affected by different characteristics and styles of parenting. However, parents with autistic children show high levels of anxiety, stress, isolation, and uncertainty (Al-Khalaf, Dempsey & Dally, 2014).

Also, the presence of an autistic child in the family can makes parents to face challenges, problems and issues that affect the mutual relations and satisfaction of each couple in married life (Seddighi, Masoumi, Shahsiah, 2016).

Marriage and marital relationship are a source of support, intimacy and human pleasure and will cause cooperation, empathy, sympathy, unity, interest and responsibility towards the family and has a great impact on the physical and mental health of children, especially children with disabilities. Be (Afrooz, 2010). Therefore, it is necessary to examine the factors that have been effective in reducing this satisfaction, especially among parents with autism children Therefore, the aim of this study was to evaluate the level of marital satisfaction in the ten areas of cohabitation of parents of autistic and normal children.

### Method

The design of the present study in this study was mixed-method. Statistical population was included of parents of autism children and parents of normal children. In order to collect research data, interviews with parents were conducted until the interviews were saturated. 40 people in the autism group and 40 people in the normal group were interviewed in this regard. Also, 80 people in the clinical sample and 80 people in the normal sample were tested to complete the questionnaires. Sampling method in this study was random sampling. The criterion for participating in this research was included of not participating into another research like this, having an autism child and normal child and exclusion criteria included having a specific illness or disability. First, a letter of introduction was received from the University of Tehran to conduct dissertation research for the Tehran Education Organization. After entering autism and normal schools and holding a toolbox meeting with the authorities, a sample was selected from all families with autism children and normal children based on entry and exit criteria, stating the necessity and objectives of research for this family also, Written consent was obtained from them to participate in the research. Then, the marital satisfaction questionnaire (by mail) was completed by the parents of the autistic children and the parents of the normal children.

Then, after collecting the questionnaires, the questionnaires were scored, In order to maintain the observance of ethical principles in this study, an attempt was made to collect information after satisfying the participants. Participants were also reassured about the confidentiality of the protection of personal information and the presentation of results without mentioning the names and identities of individuals. Descriptive statistical techniques such as mean, standard deviation and ratio were used to analyze the data. The data were analyzed using descriptive statistics and univariate analysis of covariance and multivariate analysis of covariance by using SPSS-23 software.

**Results**

Two-way univariate analysis of variance and two-way multivariate analysis of variance were used to determine the significance of the difference between marital satisfaction and its components between groups of children (autism and normal) and parents. However, due to the significant differences between the two groups in terms of parents' education level, economic status, couple understanding and expression of emotions, to control these confusing factors in relation to two-way univariate analysis of covariance and two-way multivariate analysis of covariance were used.

The results of Table 1 show that the interactive effect of parent group membership on the composition of the components of parental marital satisfaction is significant based on the effect of Wilkes lambda ( $F(10,140) = 11.629, P < 0.001 \eta^2 = 0.454$ ); Thus, the results show that regardless of the group membership

of children, there is a significant difference between parents in terms of adjusted scores of marital satisfaction components. This difference in society is based on the effect size of 46% and it is an acceptable level. That is, 46% of the variance related to the difference between the two groups is due to the interaction of dependent variables. Also, the interactive effect of children's group membership on the composition of the components of parental marital satisfaction is significant based on the effect of Wilkes's lambda ( $F(10,140) = 310.230, P < 0.001, \eta^2=0.957$ ). So, the results show that there is a significant difference between the parents of autistic and normal children in terms of adjusted scores of marital satisfaction components. The extent of this difference in society is 96% based on the effect size and it is at an acceptable level. It means that, 96% of the variance is related to the difference between the two groups is due to the interaction of dependent variables.

**Table 1. Multivariate analysis of covariance test results for marital satisfaction components**

Group membership	exams	value	df	Df error	f	p	$\eta^2$
Children	Pilay effect	0.957	10	140	310.230	<0.001	0.957
	Wilks Lambda	0.043	10	140	310.230	<0.001	0.957
	Hoteling effect	22.159	10	140	310.230	<0.001	0.957
	The largest root on	22.159	10	140	310.230	<0.001	0.957
Parents	Pilay effect	0.454	10	140	11.629	<0.001	0.454
	Wilks Lambda	0.546	10	140	11.629	<0.001	0.454
	Hoteling effect	0.831	10	140	11.629	<0.001	0.454
	The largest root on	0.831	10	140	11.629	<0.001	0.454
Children * Parents	Pilay effect	0.040	10	140	0.580	0.828	0.040
	Wilks Lambda	0.960	10	140	0.580	0.828	0.040
	Hoteling effect	0.041	10	140	0.580	0.828	0.040
	The largest root on	0.041	10	140	0.580	0.828	0.040

**Conclusion**

As the research findings showed, the level of marital satisfaction in the parents of autistic children was much lower than the parents of normal children. The findings of this study are consistent with the researches of Amirafshari et al. (2018), Afrooz (20007), Afrooz (2010). This issue can be explained in several ways. Researches has shown that marital relationships play a central role among other dimensions of marital adjustment. Relationships consist of understanding intimacy and empathy and verbal and non-verbal communication between couples (Greenlee, Piro-Gambetti, Putney, Papp & Hartley, 2021). Another problem for couples,

especially when their anxiety and stress levels are high, is managing sexual relationships. Another problem for couples, especially when their anxiety and stress levels are high, is managing sex. In such cases, in addition to using counseling and psychotherapy services, it is better for the couple to express their needs in the form of kind words and resolve them in an atmosphere free from quarreling and blaming each other. The appearance of the matter shows that the psychological pressure on the mothers of autistic children is more than the fathers, so their marital satisfaction should be examined in different dimensions. But a careful and meticulous look at this issue can clarify the dimensions of the impact of the

autistic child on the mother and thus further reduce marital satisfaction in fathers (Amirafshari et al. 2018). All of the above will create a negative cycle that increases the child's problems and increases the stress within the family and affects the couple's relationship (Amirafshari et al. 2018).

### Ethical Considerations

**Compliance with ethical guidelines:** This article is taken from the doctoral dissertation of the first author in the field of psychology and education of exceptional children in the Faculty of Psychology, University of Tehran. In order to maintain the

observance of ethical principles in this study, an attempt was made to collect information after obtaining the consent of the participants. Participants were also reassured about the confidentiality of the protection of personal information and the presentation of results without mentioning the names and details of the identity of individuals

**Funding:** This study was conducted as a PhD thesis with no financial support.

**Authors' contribution:** The first author was the senior author, the second were the supervisors and the third was the advisors.

**Conflict of interest:** the authors declare no conflict of interest for this study.

**Acknowledgments:** I would like to appreciate the supervisor, the advisors, the parents in the study.

## ارزیابی میزان رضایتمندی زوجیت در حوزه‌های ده‌گانه زندگی مشترک والدین کودکان خودمانده و عادی

راضیه اسدی\*<sup>۱</sup>، غلامعلی افروز<sup>۲</sup>، علی‌اکبر ارجمندنیآ<sup>۳</sup>

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۲. استاد ممتاز، گروه روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۳. دانشیار، گروه روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

## مشخصات مقاله

## چکیده

## کلیدواژه‌ها:

او تیسیم،

خودمانده،

رضایتمندی زوجیت،

والدین،

کودکان عادی

**زمینه:** مطالعات متعدد نشان داده‌اند والدین دارای کودک خودمانده رضایتمندی زوجیت پایین‌تر نسبت به والدین دارای کودک عادی و دیگر گروه‌های استثنایی دارند. بنابراین، لازم است رضایتمندی زوجیت آن‌ها در حوزه‌های مختلف بیشتر مورد بررسی قرار گیرد و عواملی که در کاهش این رضایت اثرگذار بوده‌اند بویژه در میان والدین با کودکان خودمانده با نگاه دقیق‌تری بررسی شوند.

**هدف:** هدف پژوهش حاضر ارزیابی میزان رضایتمندی زوجیت در حوزه‌های ده‌گانه زندگی مشترک والدین کودکان خودمانده و عادی بود.

**روش:** طرح پژوهش حاضر در این مطالعه از نوع علی مقایسه‌ای بود. جامعه پژوهش حاضر شامل؛ والدین کودکان خودمانده و عادی اعم از پدران و مادران در شهر تهران بود. جهت تکمیل پرسشنامه‌ها ۸۰ نفر در نمونه بالینی و ۸۰ نفر در نمونه عادی مورد آزمون قرار گرفتند. نمونه‌گیری پژوهش در والدین کودکان خودمانده نمونه‌گیری در دسترس و در والدین کودکان عادی نمونه‌گیری تصادفی بود. ابزار استفاده شده در این پژوهش مقیاس رضایتمندی زوجیت افروز (۱۳۹۴) بود که این مقیاس (از طریق ارسال پستی) توسط والدین کودکان خودمانده و والدین کودکان عادی تکمیل شد. داده‌های حاصل از پژوهش با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و تحلیل کواریانس تک متغیری و تحلیل کواریانس چند متغیری با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS-26 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

**یافته‌ها:** با توجه به آماره F، اثر اصلی گروه عضویت کودکان (خودمانده و عادی) بر رضایتمندی زناشویی با کنترل متغیرهای مخدوشگر معنادار بود ( $P < 0/001$ ). بنابراین تفاوت معناداری بین میزان رضایتمندی زناشویی والدین کودکان خودمانده و عادی وجود دارد؛ و میزان تأثیر آن برابر ۰/۹۱۵ است.

**نتیجه‌گیری:** والدین دارای کودکان خودمانده در مقایسه با والدین کودکان عادی مشکلات بیشتری در تمامی حوزه‌های زناشویی دارند.

دریافت شده: ۱۴۰۱/۱۰/۱۸

پذیرفته شده: ۱۴۰۱/۱۲/۲۰

منتشر شده: ۱۴۰۱/۰۶/۰۱

\* نویسنده مسئول: راضیه اسدی، دانشجوی دکتری روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

رایانامه: razieh.asadi@ut.ac.ir

تلفن: ۰۹۱۲۶۱۲۴۳۰۱



## مقدمه

اختلال طیف درخودماندگی<sup>۱</sup>، نوعی اختلال تحولی است که کودکان را به درجات مختلف تحت تأثیر قرار می‌دهد. نشانه‌های این اختلال شامل مشکلاتی در ایجاد و حفظ ارتباط، ارتباط غیر کلامی، تعاملات اجتماعی هیجانی، (گروسارد، گریناسپان، سریت، جون، ییلی و همکاران، ۲۰۱۷)، رفتارهای تکراری و علایق محدود است (راهنمای آماری و تشخیصی اختلال‌های روانی<sup>۲</sup>، ۲۰۱۳). این ناتوانی با ماهیتی فراگیر در مراحل اولیه رشد آشکار شده و زندگی فرد را در طول دوره حیات تحت تأثیر قرار می‌دهد (شفیعی و مهاجرانی، ۱۳۹۸).

برخی از صاحب‌نظران در تعریف رضایتمندی زوجیت آن را تابع مراحل چرخه زندگی می‌دانند و رضایتمندی زوجیت را احساس خشنودی، شادی، رضایت و لذت زن و شوهر در زمانی می‌دانند که همه جنبه‌های ازدواج خود را در نظر دارند. رضایتمندی زوجیت سازه‌ای بسیار پیچیده است که می‌توان آن را رضایت متقابل زن و شوهر از جاذبه‌های روانی جنسی یکدیگر و برخورداری از بیشترین احساس آرامش امنیت روانی در زندگی مشترک دانست (افروز، ۱۳۹۱). رضایت متغیر نگرشی است و به عنوان ویژگی فردی زن و شوهر محسوب می‌شود (صدیقی، احمد و شاه‌سیاه، ۱۳۹۴). استون و شاکفلد (۲۰۰۷) نشان داده‌اند که رضایتمندی زوجیت در بین والدین دارای کودک ناتوان پایین می‌باشد. رضایتمندی زوجیت بر اساس کیفیت درک شده از ارتباط بین افراد شکل می‌گیرد. عوامل تعیین‌کننده میزان رضایتمندی زوجیت شامل میزان خوشبختی یک زن و شوهر و ارتباط آن‌ها با یکدیگر، احساسات مربوط به ازدواج و عوامل مرتبط با عملکرد جنسی و وضعیت روانی - عاطفی می‌باشد (فلاحی سردشت، یزدان‌بخش، فداکار گبلو، ۱۴۰۰).

به زعم برخی از پژوهشگران، اختلال طیف خودماندگی فشاری بیش از سایر معلولیت‌های ذهنی<sup>۳</sup> به خانواده‌ها به خصوص مادران وارد می‌کند (سادوک و سادوک، ۲۰۱۵) و از آنجا که اختلال خودماندگی یک اختلال تحولی مادام‌العمر است که همراه با نقایص جدی در تعامل اجتماعی، توانایی در برقراری ارتباط و الگوهای رفتاری است، حضور کودک دارای

اختلال خودماندگی می‌تواند بر کل سیستم خانوادگی تأثیر بگذارد (باکر - اریسن، بوک مان و استاهمر، ۲۰۰۵). این اختلال تأثیرات شدیدی بر زندگی خانوادگی می‌گذارد و البته شدت آن نیز می‌تواند متأثر از ویژگی‌ها و سبک‌های مختلف فرزندپروری نیز باشد. در هر حال، والدین دارای کودک خودمانده سطوح بالای اضطراب<sup>۴</sup>، استرس<sup>۵</sup>، انزوا و بلا تکلیفی<sup>۶</sup> را نشان می‌دهند (آل‌خلف، دمپسی و دالی، ۲۰۱۴).

حضور کودک خودمانده در خانواده باعث ایجاد مشکلاتی می‌شود و بر سازش‌یافتگی زوجین، ارتباط خواهر و برادری و فعالیت‌های روزمره خانواده تأثیر می‌گذارد. علاوه بر ایجاد مشکلات فرزندپروری و نیز استرس و تنیدگی، مشکلات دیگری مانند فشار مالی زیاد نیز بر خانواده تحمیل می‌کند. خانواده کودکان خودمانده معمولاً اثرات روانشناختی منفی از قبیل احتمال افسردگی بالا، اختلاف رضایتمندی زوجیت و انزوای اجتماعی را تجربه می‌کنند (بشیر، بشیر، لون و احمد، ۲۰۱۴).

همچنین حضور کودک خودمانده در خانواده می‌تواند والدین را با چالش‌ها و مسائل و مشکلاتی روبه‌رو سازد که این موضوع بر ارتباطات متقابل رضایتمندی هر یک از زوجین از زندگی زناشویی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (صدیق‌ارفعی و حسام‌پور، ۱۳۹۴). زیرا خانواده‌ها مجبورند تمام انرژی خود را صرف کنترل کودک خودمانده کنند و در نتیجه دیگر نیرو و انرژی برای ارتباط با یکدیگر و رفع نیازهای عاطفی و روانی یکدیگر را ندارند. یکی از اهداف و آرزوهای افراد به‌ویژه مادران این کودکان داشتن زندگی زناشویی موفق و دریافت عشق، محبت، حمایت و دلگرمی از همسر است. بنابراین وجود نشانه‌ها و علائم معلولیت در کودک ممکن است ارتباط والدین و عملکرد خانواده را تحت تأثیر قرار دهد و باعث انباشته شدن سرخوردگی‌ها و تنش‌های زندگی روزمره شود. این موضوع باعث می‌شود که والدین به ویژه مادران نیازهای خود را نادیده بگیرند و به اهداف خود دست پیدا نکنند، در نتیجه کیفیت ارتباط زناشویی آن‌ها کاهش پیدا می‌کند و سرانجام به دلزدگی در آن‌ها منجر می‌شود (اصلائی، مردانی، شیرالی‌نیا، ۱۴۰۰؛ شیلتز و ون‌هک، ۲۰۲۱).

با توجه به اهمیت پیشگیری و ضرورت توجه به آن در زمینه بروز ناتوانی‌ها و اختلالات مختلف بویژه اختلالات نافذ رشدی و با در نظر گرفتن این

4. Anxiety

5. Stress

6. Uncertainty

1. Autism spectrum disorder (ASD)

2. Diagnostic and statistical manual of mental disorders

3. Mental Disabilities

ابتدا از دانشگاه تهران معرفی‌نامه مبنی بر انجام پژوهش مربوط به رساله برای سازمان آموزش و پرورش شهر تهران دریافت گردید. پس از ورود به مدارس ایتسم و مدارس عادی و برگزاری جلسه توجیهی با مسئولین، از بین تمامی خانواده‌های دارای کودک خودمانده و کودک عادی بر اساس ملاک‌های ورود و خروج، نمونه انتخاب شد و با ذکر ضرورت و اهداف پژوهش برای این خانواده‌ها، از آن‌ها رضایت‌نامه کتبی مبنی بر شرکت در پژوهش اخذ شد. سپس پرسشنامه رضایتمندی زوجیت (از طریق ارسال پستی) توسط والدین کودکان خودمانده و والدین کودکان عادی تکمیل شد. در ادامه، پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها به نمره‌گذاری پرسشنامه‌ها پرداخته شد. به جهت حفظ رعایت اصول اخلاقی در این پژوهش سعی شد تا جمع‌آوری اطلاعات پس از جلب رضایت شرکت‌کنندگان انجام شود. همچنین به شرکت‌کنندگان درباره رازداری در حفظ اطلاعات شخصی و ارائه نتایج بدون قید نام و مشخصات شناسنامه افراد، اطمینان داده شد. جهت تحلیل داده‌ها از فون آمار توصیفی مانند میانگین، انحراف معیار و نسبت استفاده شد. داده‌های حاصل از پژوهش با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و تحلیل کواریانس تک متغیری و تحلیل کواریانس چند متغیری با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS-26 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

### ب) ابزار

مقیاس رضایتمندی زوجیت افروز<sup>۲</sup>: افروز (۱۳۹۴) عامل و مالک اصلی ازدواج موفق و پایدار را وجود و حفظ آرامش میان زوجین به عنوان هدف اصلی ازدواج و همچنین حفظ و ایجاد جاذبه‌های روانی و نفسانی بین زوجین می‌داند. مقیاس رضایت زناشویی افروز جهت ارزیابی میزان رضایت همسران و برای فرهنگ جامعه ایرانی توسط افروز در سال ۱۳۸۷ تهیه و در سال ۱۳۸۹ در تهران هنجاریابی شده است. این مقیاس یک ابزار ۱۱۰ ماده‌ای است که رضایت همسران را در مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت از ۱ (کاملاً مخالف) تا ۴ (کاملاً موافق) می‌سنجد. هرچه فرد در این آزمون نمره بیشتری به دست آورد، نشان‌دهنده رضایت زناشویی بالاتر است. این مقیاس از ۱۰ زیرمقیاس رضایت عاطفی<sup>۳</sup>، رضایت تعاملی<sup>۴</sup>، رضایت

نکته که دستیابی به یک برنامه راهبردی جهت پیشگیری از بیماری و ناتوانی‌های مختلف زمانی حاصل می‌شود که بتوان شناخت دقیق و کاملی در خصوص عوامل بوجود آورنده آن اختلال داشت، نوعی خلاء پژوهشی در خصوص مطالعه پیرامون متغیرهای اثرگذار بر بروز خودماندگی وجود دارد، از این رو، لازم است پژوهش‌ها با رویکرد روانشناختی با تأکید بر والدین، در باب آسیب‌شناسی اختلال خودماندگی را در بستر روابط زوجین بسط داد و با گسترش دانش در این زمینه، از تأکید صرف بر نقش مؤلفه‌های ژنتیکی، ارثی و زیستی در بروز اختلال خودماندگی اجتناب کرد و به نقش متغیرهایی همچون رضایتمندی زوجین و تمایل آن‌ها به فرزندآوری توجه بیشتری کرد. چراکه، ازدواج و رابطه زناشویی، منبع حمایت، صمیمت و لذت انسان است و سبب پیدایش همکاری، همدلی، همدردی، یگانگی، علاقه و مسئولیت‌پذیری نسبت به خانواده خواهد شد و بر سلامت جسمانی و روانی فرزندان بویژه کودکان دارای معلولیت یا ناتوانی تأثیر زیادی داشته باشد (افروز، ۱۳۹۶). بنابراین لازم است، عواملی که در کاهش این رضایت اثرگذار بوده‌اند بویژه در میان والدین با کودکان خودمانده با نگاه دقیق‌تری بررسی شوند. لذا هدف پژوهش حاضر ارزیابی میزان رضایتمندی زوجیت در حوزه‌های ده‌گانه زندگی مشترک والدین کودکان خودمانده و عادی بود.

### روش

**الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان:** طرح پژوهش حاضر در این مطالعه از نوع علی مقایسه‌ای<sup>۱</sup> بود. جامعه پژوهش حاضر شامل؛ والدین کودکان خودمانده و عادی اعم از پدران و مادران در شهر تهران بود. جهت گردآوری داده‌های پژوهش جهت تکمیل پرسشنامه‌ها ۸۰ نفر (۴۰ پدر، ۴۰ مادر) در نمونه بالینی و ۸۰ نفر (۴۰ پدر، ۴۰ مادر) در نمونه عادی مورد آزمون قرار گرفتند. نمونه‌گیری پژوهش در والدین کودکان خودمانده نمونه‌گیری در دسترس و در والدین کودکان عادی نمونه‌گیری تصادفی بود. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل داشتن فرزند خودمانده، دامنه سنی کودکان خودمانده و عادی ۸ تا ۱۳ سال، ملاک‌های خروج شامل عدم رضایت در ادامه پژوهش.

<sup>3</sup>. Emotional satisfaction

<sup>4</sup>. interaction

<sup>1</sup>. Causal-Comparative

<sup>2</sup>. Afroz Marriage Satisfaction Scale (AMSS)

پایایی بازآزمایی ۰/۷۹۱۴ نیز حاکی از پایایی و همسانی درونی بالای این مقیاس است. روایی همگرای<sup>۹</sup> این مقیاس نیز با استفاده از پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ<sup>۱۰</sup>، همبستگی ۰/۴۳ را نشان داد که در سطح ۰/۰۰۱ معنادار است، لذا با ۹۹ درصد اطمینان همبستگی مشاهده شده بین این دو مقیاس معنادار است (محبی، افروز، فرزاد و قاسم‌زاده، ۱۳۹۰).

### یافته‌ها

یافته‌های توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار متغیر رضایتمندی زناشویی و مؤلفه‌های آن در دو گروه کودکان خودمانده و عادی به تفکیک والدین (پدر و مادر) در جدول ۱ گزارش شده است.

نگرشی<sup>۱</sup>، رضایت رفتاری<sup>۲</sup>، رضایت حمایتی - اجتماعی<sup>۳</sup>، رضایت همدلی<sup>۴</sup>، رضایت مشکل‌گشایی، رضایت شخصیتی<sup>۵</sup>، رضایت فرزندپروری<sup>۶</sup> و رضایت مطلوب اندیشی<sup>۷</sup> تشکیل شده است که جهت ارزیابی و سنجش مؤثر رضایت زناشویی، که با رویکردهای جدید مطابقت دارد و حد بالایی از مناسبت و کفایت را نسبت به بستر فرهنگ جامعه اسلامی - ایرانی دارد.

به منظور بررسی همسانی درونی این مقیاس از ضریب آلفای کرونباخ<sup>۸</sup> استفاده شده است. ضرایب همسانی درونی ۰/۹۵ برای کل ابزار و ضرایب بین ۰/۸۶ تا ۰/۶۴ زیرمقیاس‌ها نشان داد که مقیاس دارای همسانی درونی مطلوب و مناسب و قابل اجرا برای بررسی رضایت همسران است. ضریب

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار، متغیر رضایتمندی زناشویی و مؤلفه‌های آن در دو گروه کودکان خودمانده و عادی به تفکیک والدین

متغیر	گروه کودکان	مادران (n=۴۰)				پدران (n=۴۰)			
		میانگین	انحراف معیار	آماره SW	P	میانگین	انحراف معیار	آماره SW	P
رضایتمندی زناشویی	خودمانده	۲۰۹/۹۵	۱۲/۷۶	۰/۹۶۲	۰/۱۸۹	۱۹۰/۹۷	۱۳/۵۷	۰/۹۶۷	۰/۲۹۷
	عادی	۳۵۱/۲۲	۱۵/۶۰	۰/۹۸۵	۰/۸۶۴	۳۳۰/۳۷	۱۲/۸۶	۰/۹۷۸	۰/۶۱۹
مطلوب‌اندیشی	خودمانده	۱۲/۵۰	۱/۸۸	۰/۹۴۵	۰/۰۳۸	۱۰/۸۰	۲/۰۱	۰/۸۹۲	۰/۰۰۱
	عادی	۲۳/۰۲	۲/۵۹	۰/۸۸۹	۰/۰۰۱	۲۱/۸۲	۱/۹۹	۰/۸۹۲	۰/۰۰۱
رضایت زناشویی	خودمانده	۱۲/۹۰	۱/۷۲	۰/۸۸۸	۰/۰۰۱	۱۱/۲۷	۱/۳۹	۰/۹۲۱	۰/۰۰۸
	عادی	۳۰/۶۵	۲/۸۳	۰/۹۱۰	۰/۰۰۴	۲۸/۷۷	۲/۶۰	۰/۹۱۴	۰/۰۰۵
رفتارهای شخصی	خودمانده	۲۹/۸۷	۶/۳۸	۰/۹۴۰	۰/۰۳۴	۸/۲۲	۶/۶۴	۰/۹۴۱	۰/۰۳۶
	عادی	۵۳/۹۲	۶/۳۵	۰/۹۴۰	۰/۰۳۵	۵۱/۳۷	۵/۰۱	۰/۹۳۶	۰/۰۲۵
ارتباط و رفتار اجتماعی	خودمانده	۲۴/۸۰	۵/۴۸	۰/۸۸۹	۰/۰۰۱	۲۱/۵۰	۵/۳۴	۰/۸۸۲	۰/۰۰۱
	عادی	۳۲/۶۵	۴/۳۸	۰/۹۲۱	۰/۰۰۸	۲۹/۹۷	۴/۲۹	۰/۸۸۵	۰/۰۰۱
حل مسأله	خودمانده	۱۸/۹۰	۴/۳۳	۰/۹۱۴	۰/۰۰۵	۱۶/۷۰	۵/۵۶	۰/۹۵۵	۰/۱۹۰
	عادی	۲۶/۱۰	۲/۹۸	۰/۹۰۲	۰/۰۰۲	۲۴/۵۰	۳/۴۵	۰/۹۵۳	۰/۱۸۷
امور مالی و اقتصادی	خودمانده	۲۰/۱۰	۵/۱۳	۰/۹۱۷	۰/۰۰۶	۱۸/۱۰	۶/۳۸	۰/۹۱۵	۰/۰۰۵
	عادی	۲۸/۷۰	۳/۲۳	۰/۹۴۶	۰/۰۵۴	۲۷/۳۰	۳/۲۰	۰/۹۱۸	۰/۰۰۷
رفتار مذهبی	خودمانده	۱۸/۴۵	۴/۶۷	۰/۹۴۶	۰/۰۵۶	۱۷/۴۲	۵/۰۴	۰/۹۳۹	۰/۰۳۲
	عادی	۲۵/۱۷	۳/۶۸	۰/۹۲۶	۰/۰۱۲	۲۳/۲۵	۳/۸۷	۰/۹۰۹	۰/۰۰۳
فرزندپروری	خودمانده	۱۷/۱۷	۵/۸۶	۰/۹۱۲	۰/۰۰۴	۱۵/۹۵	۵/۱۰	۰/۸۹۶	۰/۰۰۱
	عادی	۲۶/۲۰	۳/۳۲	۰/۹۰۱	۰/۰۰۲	۲۵/۰۷	۳/۸۸	۰/۹۴۹	۰/۰۷۳
اوقات فراغت	خودمانده	۲۰/۷۵	۴/۷۷	۰/۹۴۰	۰/۰۳۴	۲۰/۰۱	۵/۵۰	۰/۹۴۵	۰/۰۳۸
	عادی	۲۷/۳۰	۵/۴۳	۰/۹۴۵	۰/۰۳۶	۲۴/۹۰	۴/۷۵	۰/۹۱۴	۰/۰۰۵
تعامل عاطفی	خودمانده	۳۴/۵۰	۷/۲۰	۰/۹۱۷	۰/۰۰۶	۳۱	۶/۲۲	۰/۹۱۱	۰/۰۰۴
	عادی	۷۷/۵۰	۵/۹۹	۰/۸۹۱	۰/۰۰۱	۷۳/۴۰	۶/۵۶	۰/۹۰۹	۰/۰۰۳

6. parenting  
7. positive-thinking  
8. Cronbach's alpha coefficient  
9. convergent validity  
10. Communication and Happiness (ENRICH)

1. attitude  
2. behavioral  
3. supportive-socia  
4. empathy  
5. personality



برای بررسی تعیین معنی‌داری تفاوت رضایتمندی زناشویی و مؤلفه‌های آن در میان گروه‌های کودکان (خودمانده و عادی) و والدین (پدران و مادران) از تحلیل واریانس تک متغیری دو راهه و تحلیل واریانس چند متغیری دو راهه استفاده شد، اما با توجه به اختلاف معنی‌دار دو گروه از لحاظ سطح تحصیلات والدین، وضعیت اقتصادی، تفاهم زوجین و میزان ابراز احساسات، جهت کنترل این عوامل مخدوشگر در رابطه از آزمون تحلیل کوواریانس تک متغیری دو راهه و تحلیل کوواریانس چند متغیری دو راهه استفاده شد.

برای بررسی پیش فرض نرمال بودن داده‌ها با توجه به اینکه تعداد آزمودنی‌ها در هر گروه کمتر از ۵۰ نفر بود براساس نظر جسون بکر (۲۰۱۳) از آزمون شاپیرو ویلک استفاده شد و نتایج نشان داد که سطح معناداری متغیر رضایتمندی زناشویی و مؤلفه‌های آن در هر یک از گروه‌های کودکان خودمانده و عادی به تفکیک والدین بالاتر از ۰/۰۰۱ بود ( $P > ۰/۰۰۱$ ). لذا براساس آزمون شاپیرو ویلک در سطح ۰/۰۰۱ متغیرهای پژوهش معنادار نبود که این به معنی نرمال بودن داده‌ها می‌باشد. به منظور بررسی همگنی واریانس خطای متغیر رضایتمندی زناشویی و مؤلفه‌های آن در گروه‌های مورد مطالعه، از آزمون لوین<sup>۱</sup> استفاده شد. نتایج نشان از عدم معناداری

آزمون لوین برای متغیر رضایتمندی زناشویی و مؤلفه‌های آن در سطح ۰/۰۰۱ دارد ( $P > ۰/۰۰۱$ ). بنابراین شرط همگنی واریانس‌های بین گروهی برای متغیر رضایتمندی زناشویی و مؤلفه‌های آن رعایت شده است و تفاوتی بین آن‌ها مشاهده نشده است. همچنین برای بررسی پیش فرض همگنی ماتریس واریانس کوواریانس مؤلفه‌های رضایتمندی زناشویی از آزمون M باکس استفاده شده است. نتایج آزمون M باکس نشان داد، همگن بودن ماتریس کوواریانس مؤلفه‌های رضایتمندی زناشویی در تمام سطوح متغیر مستقل (گروه‌ها) در سطح ۰/۰۵ مورد تأیید قرار گرفت. همچنین عدم وجود داده‌های پرت چند متغیری با استفاده از فاصله ماهالانویس مورد بررسی قرار گرفت که داده پرت شناسایی نشد و صحت این فرضیه بررسی شد. علاوه بر این هم خطی بین متغیرهای وابسته با ضریب همبستگی بین جفت متغیرها بررسی شد و با توجه به اینکه تمامی ضرایب همبستگی بین جفت متغیرها در حد متوسط (۰/۳ تا ۰/۵) بود این فرضیه مورد تأیید قرار گرفت. هم چنین با توجه به حد متوسط ضرایب همبستگی می‌توان این نتیجه را گرفت که بین متغیرها همبستگی خطی چندگانه وجود ندارد. نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیری برای بررسی تفاوت گروه‌های والدین و کودکان در رضایتمندی زناشویی در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲. نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیری برای بررسی تفاوت گروه‌ها

منبع	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	آماره F	سطح معنی‌داری	اندازه اثر
الگوی اصلاح شده	۸۰۵۴۶۸/۲۹۵	۱۰	۸۰۵۴۶/۸۳۰	۴۳۳/۰۹۵	<۰/۰۰۱	
تحصیلات والدین	۵۶۴/۱۶۵	۲	۲۸۲/۰۸۳	۱/۵۱۷	۰/۲۲۳	
وضعیت اقتصادی	۵۸۶/۵۳۶	۲	۲۹۳/۲۶۸	۱/۵۷۷	۰/۲۱۰	
تبار شهری	۲۸/۴۱۴	۱	۲۸/۴۱۴	۰/۱۵۳	۰/۶۹۶	
تفاهم زوجین در فرزندآوری	۴۸/۰۳۹	۱	۴۸/۰۳۹	۰/۲۵۸	۰/۶۱۲	
میزان ابراز احساسات	۷۵۸/۰۴۲	۱	۷۵۸/۰۴۲	۴/۰۷۶	۰/۰۴۵	
گروه کودکان	۲۹۷۱۶۶/۸۹۳	۱	۲۹۷۱۶۶/۸۹۳	۱۵۹۷/۸۴۷	<۰/۰۰۱	۰/۹۱۵
گروه والدین	۱۳۷۷۸/۴۴۰	۱	۱۳۷۷۸/۴۴۰	۷۴/۰۸۶	<۰/۰۰۱	۰/۳۳۲
گروه کودکان × گروه والدین	۱۳۳/۳۲۴	۱	۱۳۳/۳۲۴	۰/۷۱۷	۰/۳۹۹	۰/۰۰۵
خطا	۲۷۷۱۰/۹۴۸	۱۴۹	۱۸۵/۹۸۰	-	-	-

تفاوتی بین والدین هر یک از گروه‌های کودکان خودمانده و عادی در میزان رضایتمندی زناشویی وجود ندارد ( $P = ۰/۳۹۹$ ). همچنین اثر اصلی والدین بر رضایتمندی زناشویی اثر گذا بود ( $P < ۰/۰۰۱$ ). بنابراین نشان می‌دهد،

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد، با کنترل متغیرهای مخدوشگر، اثر تعاملی دو متغیر عضویت گروهی کودکان و والدین در رضایتمندی زناشویی معنادار نمی‌باشد. بنابراین با توجه به عدم معناداری اثر تعاملی، نتایج نشان می‌دهد،

<sup>۱</sup>. Levene's test

والدین کودکان خودمانده و عادی وجود دارد؛ و میزان تأثیر آن برابر ۰/۹۱۵ است.

خلاصه تحلیل کوواریانس چند متغیری برای مؤلفه‌های رضایتمندی زناشویی در جدول ۳ گزارش شده است.

دهد، صرف نظر از کودکان خودمانده و عادی در مجموع بین والدین از نظر میزان رضایتمندی زناشویی تفاوت معناداری وجود دارد. با توجه به آماره F، اثر اصلی گروه عضویت کودکان (خودمانده و عادی) بر رضایتمندی زناشویی با کنترل متغیرهای مخدوشگر معنادار بود ( $P < ۰/۰۰۱$ ). بنابراین تفاوت معناداری بین میزان رضایتمندی زناشویی

جدول ۳. نتایج آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیری برای مؤلفه‌های رضایتمندی زناشویی

عضویت گروهی	آزمون‌ها	مقدار	درجه آزادی	درجه آزادی خطا	F	معناداری	$\eta^2$
کودکان	اثر پیلایی	۰/۹۵۷	۱۰	۱۴۰	۳۱۰/۲۳۰	<۰/۰۰۱	۰/۹۵۷
	لامبدای ویلکز	۰/۰۴۳	۱۰	۱۴۰	۳۱۰/۲۳۰	<۰/۰۰۱	۰/۹۵۷
	اثر هتلینگ	۲۲/۱۵۹	۱۰	۱۴۰	۳۱۰/۲۳۰	<۰/۰۰۱	۰/۹۵۷
	بزرگترین ریشه روی	۲۲/۱۵۹	۱۰	۱۴۰	۳۱۰/۲۳۰	<۰/۰۰۱	۰/۹۵۷
والدین	اثر پیلایی	۰/۴۵۴	۱۰	۱۴۰	۱۱/۶۲۹	<۰/۰۰۱	۰/۴۵۴
	لامبدای ویلکز	۰/۵۴۶	۱۰	۱۴۰	۱۱/۶۲۹	<۰/۰۰۱	۰/۴۵۴
	اثر هتلینگ	۰/۸۳۱	۱۰	۱۴۰	۱۱/۶۲۹	<۰/۰۰۱	۰/۴۵۴
	بزرگترین ریشه روی	۰/۸۳۱	۱۰	۱۴۰	۱۱/۶۲۹	<۰/۰۰۱	۰/۴۵۴
کودکان*والدین	اثر پیلایی	۰/۰۴۰	۱۰	۱۴۰	۰/۵۸۰	۰/۸۲۸	۰/۰۴۰
	لامبدای ویلکز	۰/۹۶۰	۱۰	۱۴۰	۰/۵۸۰	۰/۸۲۸	۰/۰۴۰
	اثر هتلینگ	۰/۰۴۱	۱۰	۱۴۰	۰/۵۸۰	۰/۸۲۸	۰/۰۴۰
	بزرگترین ریشه روی	۰/۰۴۱	۱۰	۱۴۰	۰/۵۸۰	۰/۸۲۸	۰/۰۴۰

همچنین اثر تعاملی عضویت گروهی کودکان بر ترکیب مؤلفه‌های رضایتمندی زناشویی والدین بر اساس اثر لامبدای ویلکز معنادار می‌باشد ( $F_{(۱۰,۱۴۰)} = ۳۱۰/۲۳۰$ ،  $P < ۰/۰۰۱$ ،  $\eta^2 = ۰/۹۵۷$ )؛ بنابراین نتایج نشان می‌دهد، تفاوت معناداری بین والدین کودکان خودمانده و عادی از نظر نمرات تعدیل یافته مؤلفه‌های رضایتمندی زناشویی وجود دارد. میزان این تفاوت در جامعه بر اساس اندازه اثر ۹۶ درصد و در سطح قابل قبول است. یعنی ۹۶ درصد واریانس مربوط به اختلاف بین دو گروه ناشی از تأثیر متقابل متغیرهای وابسته است.

### بحث و نتیجه‌گیری

تشکیل خانواده با ازدواج شروع می‌شود و رضامندی زوجیت به عنوان مهم‌ترین مؤلفه ازدواج، تضمین‌کننده سلامت روانی اعضای آن خانواده محسوب می‌شود (به پژوه، ۱۳۹۱، ۱۳۹۳؛ تانی گوچی و همکاران، ۲۰۰۶؛ فلویید و زمیچ، ۱۹۹۱؛ به نقل از به پژوه و موسوی، ۱۳۹۳). همان‌گونه که یافته‌های پژوهش نشان داد، میزان رضایتمندی زوجیت در والدین کودکان

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، اثر تعاملی عضویت گروهی کودکان و والدین بر ترکیب مؤلفه‌های رضایتمندی زناشویی والدین کودکان بر اساس اثر لامبدای ویلکز معنادار نمی‌باشد ( $P = ۰/۸۲۸$ ،  $F_{(۱۰,۱۴۰)} = ۰/۵۸۰$ ،  $\eta^2 = ۰/۰۴۰$ )؛ بنابراین نتایج نشان می‌دهد، در هر یک از گروه‌های کودکان خودمانده و عادی تفاوت معناداری بین والدین آن‌ها از نظر نمرات تعدیل یافته مؤلفه‌های رضایتمندی زناشویی وجود ندارد. همچنین نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، اثر تعاملی عضویت گروهی والدین بر ترکیب مؤلفه‌های رضایتمندی زناشویی والدین بر اساس اثر لامبدای ویلکز معنادار می‌باشد ( $F_{(۱۰,۱۴۰)} = ۱۱/۶۲۹$ ،  $P < ۰/۰۰۱$ ،  $\eta^2 = ۰/۴۵۴$ )؛ بنابراین نتایج نشان می‌دهد، صرف نظر از عضویت گروهی کودکان تفاوت معناداری بین والدین از نظر نمرات تعدیل یافته مؤلفه‌های رضایتمندی زناشویی وجود دارد. میزان این تفاوت در جامعه بر اساس اندازه اثر ۴۶ درصد و در سطح قابل قبول است. یعنی ۴۶ درصد واریانس مربوط به اختلاف بین دو گروه ناشی از تأثیر متقابل متغیرهای وابسته است.

خودمانده در مقایسه با والدین کودکان عادی به مراتب پایین تر بود. یافته های این پژوهش با پژوهش های امیرافشاری و همکاران (۱۳۹۶)، افروز (۱۳۹۱)، افروز (۱۳۹۶) همخوان است. این موضوع را می توان از چند جهت تبیین کرد. تحقیقات نشان داده که روابط دوتایی زن و شوهر در بین سایر ابعاد سازگاری زناشویی نقش محوری دارد. روابط متشکل از درک و فهم صمیمیت و همدلی و مراودات کلامی و غیر کلامی در بین زوجین است. در بسیاری از موارد روابط دوتایی به عنوان عامل اصلی در رضامندی زوجیت تلقی می شود روابط دوتایی زوجین بیشتر در دوره نامزدی و سال اول ازدواج شکل می گیرد و تلاش برای بهبود و ارتقای روابط دوتایی در این دوره ضروری است. با این حال، عواملی همچون اختلافات فرهنگی، مالی، اقتصادی، عدم کفویت، تولد فرزند معلول از جمله مواردی هستند که رضامندی زوجیت را تحت تأثیر قرار داده و آن را می کاهند (گرین لی، پیروگمپتی، پانتی، پاپ و هارتلی، ۲۰۲۱). در همین زمینه پژوهش انجام شده، چنانچه زوجین، از توانایی کافی برای شناسایی مشکل، انتخاب راه حل های مناسب و برگزیدن بهترین تصمیم را نداشته باشند بیگمان دچار اختلاف نظر اساسی خواهند شد. در عین حال، لازم است میان زوجین در خصوص هماهنگی تربیتی جهت فرزندپروری همخوانی وجود داشته باشد، چرا کودکان با مشاهده این عدم همکاری دیگر توجهی به صحبت های والد خود نکرده و بجای اینکه جذب محیط خانه و خانواده شوند به دنبال گروه های گنگ یا همسالان نامناسب خواهند رفت چرا که آن ها را پذیرای خودشان می دانند (برینسلی و سولومون، ۲۰۲۱). والدینی که در ارتباطات خود متزلزل، فاقد اطمینان خاطر و بی ثباتند، در نحوه تربیت فرزندان با یکدیگر توافق ندارند، از الگوهای والدگری مبتنی بر طرد، حمایت افراطی با اغماض یا تسلط، انضباط دوگانه، سستی موازین اخلاقی، کمال جویی های غیرمنطقی و عصبانیت و بی ثباتی عاطفی استفاده می کنند، رفتارهای روان آزردهی را در کودکان تثبیت می کنند و سبب می شوند که کودکان از نظر هیجانی و عاطفی نیازمندتر شده، و در چنین شرایطی از حس اعتماد و امنیت که اساس تحول هیجانی سالم محسوب می شوند نا کام بمانند (مک کارتی و همکاران، ۲۰۰۴، به نقل از زینعلی و همکاران، ۱۳۹۷).

همان گونه که کاسلو و رایسن (۱۹۹۶) بیان کرده است، مشارکت در حل تعارض و اجماع و همفکری زوجین عوامل عمده رضامندی زوجیت هستند وجود تعارض در روابط زناشویی اجتناب ناپذیر است. مهم این است که

زوجین توان مواجهه با تعارض و حل آن را داشته باشند. زوجین باید از وجود تعارض نهراسند و یا تعارض را تبدیل به مشکل نکنند. بلکه از روش مقابله مسأله مدار استفاده کنند.

یکی دیگر از مشکلات زوجین به خصوص زمانی که سطح اضطراب و استرس آن ها بالا می رود، مدیریت روابط جنسی است. در چنین مواردی بهتر است زوج علاوه بر استفاده از خدمات مشاوره و روان درمانی نیازهای خود را در قالب کلمات ملاحظت آمیز بیان کرده و در فضایی فارغ از جدال و مقصر شناختن یکدیگر آن ها را حل و فصل کنند. روابط جنسی نیز نقش مهمی در افزایش صمیمیت زن و شوهر دارد و همچنین بخشی از هدف ازدواج را تأمین می کند وجود مشکل در روابط جنسی هم علت و هم معلول ناسازگاری زناشویی است بهبود این روابط می تواند بخشی از رضامندی زوجیت را تأمین کند. موضوعات شخصی و ارتباط با اقوام و دوستان نیز از ابعاد قابل توجه در سازگاری زناشویی است بعد موضوعات شخصی در سازگاری زناشویی، درک شخص از همسرش با توجه به رفتارها و ویژگی ها، سطح رضایت یا عدم رضایت از سلیقه ها را مطرح می کند و بعد ارتباط با اقوام و دوستان احساسات و علائق مربوط به روابط خانواده اصلی خویشاوندان اقوام و دوستان همسر را ارزیابی می کند (قهجیاورستانی، بادیا و گاوالدا، ۲۰۲۰).

موضوعات شخصی به سلیقه ها و رفتارهای فردی زوجین اطلاق می شود که ممکن است از سوی همسر قابل پذیرش نباشد و مشکل ایجاد کند همچنین برقراری مراودات برون خانوادگی و تنظیم کمی و کیفی روابط با خانواده اصلی و اقوام و دوستان و تعیین دوستان مشترک جز تکالیف زندگی زناشویی به ویژه در اوایل ازدواج است. معمولاً رفتارهای فردی موجب شکل گیری قواعد در بین زوجین می شود بنابراین پذیرش سلیقه ها و رفتار همسر و یا به عبارتی دیگر بروز رفتارهای مقبول از سوی همسر می تواند روابط دوتایی را شکل دهد و زمینه را برای برقراری تفاهم در بین زوجین ایجاد کند. اصلاح رفتارهای فردی ضمن بهبود تعاملات بین فردی موجب رضایت شخصی و بهبود روابط اجتماعی و علی الخصوص ارتباط با خانواده اصلی و اقوام و دوستان می شود (توماس، ۲۰۰۹).

در خصوص علل مشکلات و تعارضات زوجین می توان گفت خانواده های مشکل دار تعادل خاصی را بارها و بارها تکرار می کنند انگار آن ها رقص جمعی می کنند و هر وقت فرصتی به چنگ آورند رقص خودشان را می

کنند در گذر زمان آن‌ها برای هر مشکل راه خاصی را برای رفتار با یکدیگر توسعه می‌دهند هر کدام نقش خاص خودشان را ایفا می‌کنند پس هر گاه توالی‌ها آغاز می‌شوند هر فردی نقش خاص خود را به کمال ایفا خواهد کرد. چون مشکل خانواده از طریق یک الگوی ناسازگار بیان شده است. تجربه خانواده از این الگو تجربه، محرومیت، عصبانیت، اضطراب و معمولاً برخی از عناصر تسلیم، خواهد بود. اعضای خانواده از این که تعاملات پیرامون این الگو یاری‌دهنده نیستند آگاهند اما هر فردی رفتار اعضای دیگر را یاری‌دهنده نخواهد یافت در حالی که رفتار خود را کوششی برای حل مشکل تلقی خواهد کرد (گوفارب و تردل، ۲۰۱۹).

ذهن خانواده‌های مشکل‌دار غالباً آنقدر بر مشکلات کنونی و یا به آنچه گذشته متمرکز است که به گونه‌ای عمل می‌کند که انگار آینده‌ای وجود ندارد فردا تکرار امروز است این جهت‌گیری منجر به توقف استراتژی‌های حل مشکل می‌شود زیرا که راه‌های جایگزین رفتار مورد ملاحظه قرار نگرفته‌اند از طرف دیگر خانواده‌هایی وجود دارند که آن قدر از حوادث ویژه‌ای که در آینده رخ خواهد داد هراس دارند که زندگی امروز را به منزله وظیفه‌ای بی‌پایان برای پیشگیری از وقوع آن رویدادها می‌نگرند به همین نحو است تمرکز بیش از حد بر یک مقطع زمانی ویژه که از توسعه دامنه‌ای از رفتار کنونی امروز ممانعت می‌کند (افروز، ۱۳۹۶).

ظاهر امر نشان می‌دهد که فشار روانی بر مادران کودکان خودمانده بیشتر از پدران است بنابراین باید رضایتمندی زوجیت آن‌ها در ابعاد مختلفی مورد بررسی قرار گیرد. اما نگاه دقیق و موشکافانه به این مسئله می‌تواند ابعاد تأثیر کودک خودمانده بر مادر و در نتیجه کاهش بیشتر رضایتمندی زوجیت در پدران را به خوبی روشن سازد. بر این اساس می‌توان گفت مادران این کودکان به دلیل صرف زمان و انرژی بیشتر با کودک خودمانده به لحاظ عاطفی تعاملات کمتری با همسر خود داشته و به نظر می‌رسد این مسئله کمتر باعث عدم رضایتمندی زوجیت آن‌ها می‌شود. چون مادران در خانواده به عنوان فرد فداکار تلقی می‌گردند همچنین بار مسئولیت کودک خودمانده را بیش از پدر بر دوش دارد. از سوی دیگر پدران نیز با توجه به بودن بار مسئولیت بر دوش مادران سعی کنند با محبت و دلجویی توجه بیشتری نیازهای عاطفی همسران نشان دهند. این در حالی است که مادران نمی‌توانند انرژی و زمان لازم را برای همسر خویش بگذارند. بنابراین این

نوع ارتباط متقابل می‌تواند به رضایتمندی زوجیت در پدران بینجامد (امیرافشاری و همکاران، ۱۳۹۶).

مادران کودکان خودمانده در مقایسه با مادران کودکان عادی سطح پایین تری از رضایتمندی زوجیت را گزارش می‌دهند. همچنین نشانگان رفتاری کودکان خودمانده به‌طور منفی بر سطح رضایت مادران از زندگی اثر می‌گذارد و نیز داشتن یک فرزند خودمانده به واسطه تنیدگی‌های قابل ملاحظه‌ای که بر خانواده وارد می‌کند رضایتمندی زوجیت و همبستگی خانوادگی را کاهش می‌دهد (هارتلی، میهلا، اوتالورا - فاندرا، بوسانیچ، ۲۰۱۴؛ هیستینگ، پیتلاس، جونز و توتسیکا، ۲۰۱۴).

میانگین رضایت مادران و پدران کودکان خودمانده بسیار پایین‌تر از حد متوسط رضایت است. در این مورد می‌توان گفت استرس مداوم در والدین کودکان خودمانده باعث واکنش‌های روانشناختی و فیزیولوژیکی می‌شود و این امر می‌تواند به دلیل در خودماندگی آموخته شده در بلند مدت سبک‌های مقابله‌ای هیجان‌مدار را جایگزین سبک‌های مسئله‌مدار نمایند. در نتیجه چنین روندی به بروز مشکلات ارتباطی و تعاملات منفی میان والدین و کاهش رضایتمندی زوجیت می‌گردد. تمامی موارد یاد شده چرخه منفی ایجاد خواهد نمود که بر مشکلات کودک افزوده و استرس درون خانواده را بیشتر و روابط زوجین را تحت تأثیر قرار می‌دهد (امیرافشاری و همکاران، ۱۳۹۶). در آخر باید متذکر شد وجود مواردی از قبیل، رضایت و خشنودی زوجین در زندگی مشترک، رفتارهای ارتباطی و اجتماعی رضایت‌بخش بین آن‌ها و برقراری یک رابطه صمیمی و دوستانه و عشق ورزی نسبت به یکدیگر، تفاهم و توافق بر چگونگی حل مشکلات و مسائل زندگی، وجود رفتارهای مذهبی و توکل بر خداوند در انجام کارها، توافق و اتفاق نظر در چگونگی تربیت فرزندان، توجه به اوقات فراغت و تفریح و گردش با یکدیگر، وجود ارتباطات کلامی عاشقانه و مؤثر موجب افزایش سلامتی روانی زوجین شده و موجب یک آرامش در زندگی خواهد شد که در صورت فرزنددار شدن این احتمال قوت خواهد گرفت که فرزندی بهینه و بهنجار باشد.

پژوهش حاضر مانند هر مطالعه دیگری دارای محدودیت‌هایی مانند محدود بودن در انجام حضوری پرسشنامه‌ها به علت بیماری کرونا، محدودیت در روش نمونه‌گیری که تعمیم داده‌ها را مشکل می‌سازد. پیشنهاد می‌شود پیشنهاد می‌شود با توجه به مشکلات این خانواده‌ها و کودکان برنامه‌های

پیشگیرانه از سوی سازمان‌ها و مراکز اجرا شود. همچنین پیشنهاد می‌شود برای رفع حل تعارضات میان فردی والدین جلسات مشاوره برگزار گردد و نیز پیشنهاد می‌شود که این پژوهش در سایر گروه‌های کودکان با نیازهای ویژه نیز اجرا شود.

### ملاحظات اخلاقی

**پیروی از اصول اخلاق پژوهش:** این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی در دانشکده روانشناسی دانشگاه تهران است. به جهت حفظ رعایت اصول اخلاقی در این پژوهش سعی شد تا جمع‌آوری اطلاعات پس از جلب رضایت شرکت‌کنندگان انجام شود. همچنین به شرکت‌کنندگان درباره رازداری

در حفظ اطلاعات شخصی و ارائه نتایج بدون قید نام و مشخصات شناسنامه افراد، اطمینان داده شد.

**حامی مالی:** این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی می‌باشد.

**نقش هر یک از نویسندگان:** این مقاله از رساله دکتری نویسنده اول و به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم استخراج شده است.

**تضاد منافع:** نویسندگان همچنین اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

**تشکر و قدردانی:** بدین وسیله از اساتید راهنما و مشاوران این تحقیق و والدینی که در این پژوهش شرکت کردند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

## References

- Al-Khalaf, A., Dempsey, I., & Dally, K. (2014). The effect of an education program for mothers of children with autism spectrum disorder in Jordan. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 36(2), 175-187. Doi: 10.1007/s10447-013-9199-3. [\[link\]](#)
- Afrooz, G. H. (2010). Marriage And Glory Wife Psychology. Tehran University Press. (Persian). [\[link\]](#)
- Afrooz, G. H. (2007). Top Hasbands Family Psychology. Tehran, Ollya Morrabian press. (Persian). [\[link\]](#)
- Amirafshari, S. H., Afrooz, G. H., Ghobari Bonab, B. (2018). Evaluating Ten Aspects of Marital Satisfaction in Parents of Children with Autism. *JOEC*, 17 (3): 53-62. Doi: 20.1001.1.16826612.1396.17.3.2.6. (Persian). [\[link\]](#)
- Baker-Ericzén, M. J., Brookman-Fraze, L., & Stahmer, A. (2005). Stress levels and adaptability in parents of toddlers with and without autism spectrum disorders. *Research and practice for persons with severe disabilities*, 30(4), 194-204. Doi: 10.2511/rpsd.30.4.194. [\[link\]](#)
- Bashir, A., Bashir, U., Lone, A., & Ahmad, Z. (2014). Challenges faced by families of autistic children. *International journal of interdisciplinary research and innovations*, 2(1), 64-68. [\[link\]](#)
- Brisini, K. S. C., & Solomon, D. H. (2021). Distinguishing relational turbulence, marital satisfaction, and parenting stress as predictors of ineffective Arguing among parents of children with autism. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(1), 65-83. Doi: 10.1177/0265407520958197. [\[link\]](#)
- Beh-Pajoo, A., Moosavi, B. (2015). The relationship between marital satisfaction and mental health in mothers of children with emotional and behavioral problems. *Journal of Psychological Sciences*. 505-518: 13 (52). (Persian). [\[link\]](#)
- DSM-5 American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. Arlington: American Psychiatric Publishing. Fifth Edition. [\[link\]](#)
- Falahi, S., yazdanbakhsh, K., fadakar, P. (2021). Explaining the Parents' Attitudes toward the Children with Disabilities Based on Religious Belief and Social Support: the Mediation of Marital Satisfaction. *qaie*. 6 (1): 53-72. Doi: 10.52547/qaie.6.1.53. (Persian). [\[link\]](#)
- Grossard, C., Grynspan, O., Serret, S., Jouen, A. L., Bailly, K., & Cohen, D. (2017). Serious games to teach social interactions and emotions to individuals with autism spectrum disorders (ASD). *Computers & Education*, 113(2017), 195-21. DOI:10.1016/j.compedu.2017.05.002. [\[link\]](#)
- Goldfarb, M. R., & Trudel, G. (2019). Marital quality and depression: a review. *Marriage & Family Review*, 55(8), 737-763. Doi: 10.1080/01494929.2019.1610136. [\[link\]](#)
- Ghahjavarestani, A. M., Badia, M., & Gavalda, J. S. (2020). Study of Marital Satisfaction in Autistic Families. *Autism and Developmental Disorders*, 18(2), 21-31. Doi:10.17759/autdd.2020180204. [\[link\]](#)
- Greenlee, J. L., Piro-Gambetti, B., Putney, J., Papp, L. M., & Hartley, S. L. (2021). Marital satisfaction, parenting styles, and child outcomes in families of autistic children. *Family Process*. Doi: 10.1111/famp.12708. [\[link\]](#)
- Hartley, S. L., Mihaila, I., Otolara-Fadner, H. S., & Bussanich, P. M. (2014). Division of labor in families of children and adolescents with autism spectrum disorder. *Family relations*, 63(5), 627-638. doi: 10.1111/fare.12093. [\[link\]](#)
- Hastings, R. P., Petalas, M. A., Jones, L., & Totsika, V. (2014). Systems analysis of associations over time between maternal and sibling well-being and behavioral and emotional problems of children with autism. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 8(11), 1516-1520. Doi: 10.1016/j.rasd.2014.07.012. [\[link\]](#)
- Mardani, M., Aslani, K., Shiralinia, K. (2021). The Effectiveness of Mindful Parenting Training on Parenting Stress and Marital Quality Among Mothers of Intellectually Disabled Children. *Journal of Family Research*, 17(2), 303-317. Doi: 10.52547/jfr.17.2.303. (Persian). [\[link\]](#)
- Sadock, B. J., Sadock, V. A., & Ruiz, P. (2015). *Kaplan & Sadock's synopsis of psychiatry: Behavioral sciences/clinical psychiatry* (Eleventh edition.). Philadelphia: Wolters Kluwer. [\[link\]](#)
- Seddighi, A., Masoumi, A., Shahsiah, M. (2016). An Evaluation of the Relationship between Religious Orientation and Marital Satisfaction among Couples of Qom City. *Journal of Sabzevar University of Medical Sciences*, 22(6), 965-971. (Persian). [\[link\]](#)
- Schiltz, H. K., & Van Hecke, A. V. (2021). Applying the Vulnerability Stress Adaptation Model of Marriage to Couples Raising an Autistic Child: A Call for Research on Adaptive Processes. *Clinical child and*



- family psychology review*, 24(1), 120-140. Doi: 10.1007/s10567-020-00332-2. [[link](#)]
- Shafiee, E., mohajerani, M. (2019) The effectiveness of family resilience training on quality of life and mental health of mothers of children with autism spectrum disorder.. *Journal of Psychological Sciences*. 18 (82): 1101-1109. (Persian). [[link](#)]
- Stone, E. A., & Shackelford, T. K. (2007). Marital satisfaction. *Encyclopedia of social psychology*, 2, 541-544. [[link](#)]
- Sedighi Arfaee, F., Hesampour, F. (2016). The Relationship between Mindfulness and Perceived Social Support and Mental Health in Mothers of Children with Intellectual Disability. *Socialworkmag*. 4 (4): 42-52. (Persian). [[link](#)]
- Thomas, D. L., & Cornwall, M. (2009). Religion and family in the 1980s: Discovery and development. *Journal of Marriage and the Family*, 983-992. Doi: 10.3389/fpsyg.2019.02798. [[link](#)]
- Zainali, N., Afrooz, G., GholamaliLavasani, M., Ghasemzadeh, S. (2018) The Effectiveness of Family Based Psychological Intervention Program on the Affective Disorders Symptoms in Adolescent Children with Dual Career Parents. *Journal of Psychological Sciences*. 17 (67): 351-362.. (Persian). [[link](#)]